

Det her foreliggende Spørgsmaal løses, som jeg sagde til at begynde med, bedst paa den Maade, at man stiller Arbejdet i den mest fri Forbindelse med den danske Jord. Jeg har hørt det udtrykt paa den Maade, at der er mange arbejdsvillige Hænder, som ville have Jord, og der er megen Jord her i Danmark, som trænger til arbejdsvillige Hænder, og naar Forholdet er saadant, skulde man synes, at Opgavens Løsning vilde være ret let. Den er heller ikke mere vanskelig, end at den, naar der er god Villie til Stede, kan foregaa. Men der er et Spørgsmaal, ved hvis Løsning der vilde være meget vundet. Det er dette Spørgsmaal: Have alle lige Ret til Jorden? Det er ikke noget nyt Spørgsmaal, jeg her drager frem. Det er drøftet gennem lange Tider. Grundtvig udtrykte sig paa den Maade i sin Tid, lidt frit oversat, at ethvert Folk er sit Fædrelands Grundejer. Men en Retsordning, som anerkender, at alle skulde have lige Ret til Jorden, er ret forskellig fra en Retsordning, som udelukkende bygger paa den private Ret til Jorden. Dersom vi indrømme, at vi alle have lige Ret til Jorden, har Staten eller Samfundet ogsaa en Pligt til at sørge for, at hver enkelt af Medborgerne kommer til denne sin Ret. Og skulde vi ind paa den Tanke, tror jeg, man vanskelig kan komme udenom dette Forhold, at Jorden overlades til privat Brug mod Betaling af Jordrente til Samfundet. Jeg skal ikke udtale mig om, hvorvidt det skal ske saaledes, som Henry George har foreslaaet det, at der foregaar en Konfiskation af Jordrenten, eller saaledes, at man bibeholder det nuværende Ejendomsforhold rent formelt, men paa den Maade, at den fulde Jordrente gaar ind i det offentlige Kasse, eller saaledes, at der sker en Nationalisering af Jorden, at Jorden bliver det offentlige Eje, og at Samfundet saa bortfæster Jorden til private. Det kan være af underordnet Betydning, men Hovedsagen er, at der skabes en Ordning, hvorved Jorden faar Brugsværdi for den enkelte, og at Besidderne af Jorden ikke faa andet Udbytte af Jorden end Arbejdsudbyttet. Her ligger Hovedpunktet i denne store Sag, og før vi komme ind paa dette, tror jeg ikke, at denne Sag lader sig afgøre paa tilfredsstillende Maade.

Jeg holder for, at Forsøg med Fæste — hvad Navn man saa giver det — er den lettest fremkommelige Vej i denne Sag. I denne Forbindelse har jeg hørt af enkelte Medlemmer under Forhandlingerne, at man kunde stille det valgfrit. Jeg forstaar det saaledes, at dersom man bibeholder det Grundlag, hvorpaa Forslaget er bygget, og samtidig gør det muligt at indføre Fæste, kunne de enkelte vælge, om de ville købe Jorden og ville ind under den Form, der ligger til Grund for Forslaget her, eller om de ville prøve paa at være Fæstere under Staten eller Kommunen. Men som jeg sagde i Gaar: Gaar man ind paa at indføre Ekspropriation af Jord, maa det være paa den Betingelse, at Jorden gaar ind i Samfundseje, Statseje eller Kommuneje. Man kan til at begynde med ekspropriere offentlig Jord og vil selvfølgelig ogsaa gøre det, for saa vidt den passer. Og egentlig skulde jeg ikke have noget imod, at Jord ved en saadan Ekspropriation gik over til fri Ejendom. Men da jeg tror, at man skal bort fra den fri Ejendomsret til Jord, er det naturligt, at jeg ikke i særlig Grad ønsker, at det skal være tilladt. Gaa vi over til Ekspropriation af privat Jord, synes jeg, det er selvfølgeligt, at den ikke kan eksproprieres paa anden Maade end saaledes, at den gaar over i Samfundseje.

Men dette, at ekspropriere privat Ejendom, er der enkelte, der nærer Frygt for. Det er der dog ingen Grund til. Tænker man sig f. Eks. en Ejendom i høj Grad belastet med Prioriteter, og Renten er i vor Tid mindst 5 pCt., og man saa eksproprierer denne Ejendom og muligvis, som vi hørte i Gaar, kunde faa Penge til 2½ pCt. Rente, ses det let, at det var en stor Fordel, rent økonomisk set. Jeg vil derfor foreslaa til velvillig Overvejelse baade for den højtærede Minister og det Udvalg, der vil blive nedsat om denne Sag, at der bliver indført en Bestemmelse i Loven om, at f. Eks. en Mill. Kr. af den Sum, som aarlig skal ydes til dette Formaalets Fremme, bliver overladt de Kommuner, som ville gøre Forsøg paa enten at indkøbe Jord eller ekspropriere Jord og dermed etablere offentligt Fæste. Spørgsmaalet er nu drøftet saa meget, at en Revision af denne Lov vanskelig kan tænkes uden en Be-